

Дати

Пом'янули неоплаканих і невідспіваних

Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту 27 січня запровадили згідно з рішенням Генеральної асамблеї ООН у 2005 році. Міжнародне співтовариство «беззастережно засуджує всі прояви релігійної нетерпимості, підбурювання, переслідування або насильства щодо окремих осіб або громад, зумовлені етнічними походженнями або релігійними віруваннями, де б вони мали місце», - йдеться в тексті резолюції. В Україні теж шануємо цю дату щорічно, починаючи з 2012 року поспіль, бо в цей день 1945-ого визволили в'язнів найбільшого нацистського табору смерті Аушвіц-Біркенау в Освенцімі.

2 стор.

(Закінчення. Початок на 1-ій стор.)

Минулої п'ятниці біля меморіальної дошки жертвам Голокосту, що розміщена на будівлі Сарненського історико-етнографічного музею, зібралися сарненці, аби в день скорботи й пам'яті приєднатися до загальної печалі й розділити біль і втрату під ім'ямням Голокост.

Захід розпочала Людмила Стоян, старший науковий працівник Сарненського історико-етнографічного музею, запропонувавши пом'янути людей, які неоплакани рідними та близькими, невідспівані в церквах, не поховані в трунах і могилах. Нагадала присутнім історію жакіття, що зазнало єврейське та ромське населення. У перекладі Голокост означає «всепалення», а ще систематичне гоніння, переслідування та знищення (геноцид) людей за ознакою їхньої расової, етнічної, національної приналежності або генетичного типу як неповноцінних, шкідливих. До початку Другої світової війни в Європі жили 9 мільйонів євреїв. У 1950 р. їх залишилося 3,5 мільйона, 6 мільйонів стали жертвами нацизму. Антисемітська політика, що проводили нацисти після приходу до влади в Німеччині, з початком Другої світової набула ще жакливіших форм. Відразу після загарбання Польщі, де проживала одна з найбільших єврейських громад, усе єврейське населення розмістили в спеціально створених гетто — відокремлених від зовнішнього світу поселеннях із мінімальними умовами для проживання. Сюди звозили уцілілих євреїв із завойованої Європи. Терміново створили шість таборів знищен-

Дати

Пом'янули неоплаканих і невідспіваних

ня: Освенцім, Белцек, Люблін-Майданек, Собібор і Треблінка. Депортація туди почалася у вересні 1941 року з німецьких і австрійських євреїв, а влітку 1942 року запрацювали газові камери. «Чистка» йшла планомірно: німці «прочесали» Європу від Голландії на півночі до Греції на півдні. Ешелони прибували залізницею і ув'язнених негайно відправляли в газові камери. Вони роздягалися в бараці або у дворі, їх одяг, істивні припаси та цінності сортували й відправляли на склади, а далі жертви вузьким обгородженим проходом йшли в «душогубку». У жінок відрізали волосся, що теж надходило на склад. Людей заганяли в п'ять газових камер із загальною «пропускною потужністю» до 500 чоловік. Трупи або спалювали у відкритій печі крематорію, або скидали в загальну могилу.

Із нападом на СРСР за наступаючою гітлерівською армією рухалися спеціально створені чотири «айзацгрупи» (дві з них діяли в Україні), які ліквідували «ворожі елементи», зокрема євреїв. Знищення найчастіше проводили безпосередньо в населених пунктах на очах в інших мешканців. Уже в перші місяці війни відбулися масові страти євреїв у Литві, Білорусі й Україні. Офіційно визнано, що до 6 мільйонів євреїв убили протягом Голокосту, із них від 2,2 до 2,5 мільйона — на території колишнього Радянського Союзу, значною мірою в Україні.

Після окупації України нацисти розгорнули широку мережу гетто (найбільшим було Львівське). Їх створювали в містах і містечках, ізолюючи від населення колючим дротом, періодично розстрілюючи в'язнів, а згодом і ліквідувавши всіх бранців. На території Рівненської області функціонувало 21 гетто. Одне з найбільших було й у Сарнах. Спершу сюди зібрали євреїв з усього району, пізніше зігнали й із північних районів області. За даними, тут перебували до 15 тисяч євреїв і 1500 ромів. 25 серпня 1942-го бранців вишуквали в колону й погнали в бік пустиря, де нині розташована центральна районна лікарня. Люди покійрно йшли на вірну загибель. Упродовж трьох днів розправлялися з в'язнями: приблизно по 5 тисяч осіб у день знищували й закопували в заздалегідь підготовлених ямах. Так, загинуло від 13 до 18 тисяч чоловік. На жаль, поіменного списку загиблих у Сарнах досі немає.

Як відомо, групі ромів і євреїв вдалося організувати втечу. Але з тисяч

охочих це вдалося зробити тільки декільком сотням, яким пощастило-забігти в ліс, інших розстріляли.

Людмила Стоян ще нагадала присутнім, що багато українців, ризикуючи життям, рятували євреїв від знищення. Тож Єврейському меморіальному музею Яд Вашем та ентузіастам вдалося встановити 2363 прізвища рятувальників-українців, які одержали почесне звання «Праведник народів світу». Наголосила, що акцентом цієї щорічної акції є поминання жертв Голокосту, зокрема й у Сарнах, осуд нацизму в усіх його проявах, збереження історичної пам'яті та недопущення повторення подій того часу.

Керуючий справами міськвиконкому Віктор Бахно приєднався до слів історика та краєзнавця, підтвердивши, що нинішні й майбутні покоління не повинні забувати уроків загальнолюдських і настільки трагічних катастроф, інакше може виникнути дуже високий ризик повторення подібних моментів у майбутньому. Голокост — це, насамперед, прояв ненависті до людей за віросповіданням, національністю, расою нацистами. 2017 рік є роком просвітництва, отож потрібно використовувати історичні довідки цієї трагедії на виховних годинах в освітніх закладах, організувати заходи в музеях, аби донести підрастаючому поколінню, що цьому потрібно запобігти. Зазначив, що громада міста є міжконфесійною та багатонаціональною. І, як бачимо, є терпимою, що дуже важливо нинішнього часу, адже наболілі проблеми вирішимо за допомогою діалогу. А те, що того дня зібралися небайдужі віддати данину пам'яті жертвам Голокосту, вселяє сподівання, що такого більше не переживатимемо.

До слова запросили представницю від єврейської громади Сарненщини Іду Шустик, яка нагадала, що 25 серпня цього року виповнюється 75 років від дня розстрілу євреїв на пустирі. Тож запросили всіх небайдужих долучитися до поминального заходу за невинно убієтними.

Відтак присутні пом'янули невинні жертви Голокосту хвилиною мовчання, а потім біля меморіальної дошки поклали квіти. Наостанок щиро подякували музейним фахівцям за організацію цього й інших історично важливих дійств на теренах району.

Вікторія КОЛЯДИЧ.
Фото Світлани ЛЯШКО.